

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*
STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL LEADERSHIP FOR
ADMINISTRATORS OF SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

อาภาภรณ์ ภูศรี¹, พชรวิทย์ จันทศิริสิริ²

Arpaporn Pusri¹, Pacharawit Chansirisira²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : arpaporn1204@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 118 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง 18 วิธีดำเนินการ โดยกลยุทธ์มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ระดับมากและมีประโยชน์ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: 1. การพัฒนากลยุทธ์ 2. ภาวะผู้นำ 3. การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study of the current and desirable situations of digital leadership for administrators of small schools under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2, 2) to develop strategies for the development of digital leadership for administrators of small schools under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2. The sample consisted of 118 school administrators and 7 experts. The instruments used were questionnaires and interview forms. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation and the need-to-demand index.

The results were as follows: 1. the current situation of digital leadership of small school administrators overall, it's at a moderate level and the desirable situation of digital leadership of small school administrators overall, it's at the highest level. When considering each aspect, it was found that all aspects were moderate. Considering each aspect, it was found that it was at the highest level in every aspect. 2. The Strategies for Development of Digital Leadership for administrators of small schools consist; 3 main strategies 9 secondary strategies and 18 methods of operation. The strategy is at the most appropriate level. It is at the high level of probability and is at the highest level of benefit.

Keywords : 1. Strategy Development 2. Leadership 3. Digital Leadership Development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการด้านยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา มุ่งเพิ่มและขยายช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและยกระดับความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนสำหรับเป็นฐานในการเรียนรู้รายวิชาอื่นๆ จัดหาและบริหารจัดการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ทันสมัยให้แก่ทุกสถานศึกษาสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และการสร้างอาชีพอย่างต่อเนื่องส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอนหนังสือและตำราเรียนในระบบดิจิทัลจัดทำระบบฐานข้อมูลและระบบการรายงานผลการใช้ฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันสมัย สามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบฐานข้อมูลการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานให้แก่สถานศึกษา เพื่อให้สามารถรองรับการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยระบบ DLIT, DLTV และ ETV และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงลึกผ่านบทเรียนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับช่องทางในการสร้างอาชีพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2563)

จากนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การนำเทคโนโลยี Big Data เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่างๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียน ครูผู้สอน ข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูลงบประมาณที่จำเป็นมาวิเคราะห์เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) โดยในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจบริบทขององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายนอกทางเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารงานล้วนส่งผลทำให้ผู้เรียน การเรียนรู้ ครูผู้สอน เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น การนำของผู้บริหารองค์กรในยุคดิจิทัลที่สามารถนำองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษา ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2563)

การศึกษายุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและประสิทธิผลของสถานศึกษานักวิชาการหลายท่านเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะทักษะ ประสพการณ์การบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและสร้างวัฒนธรรมใหม่ในโรงเรียน เป็นผู้บริหารที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพของ

ผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายองค์กร กลายเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (Sheninger, 2014) การศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้รับการยอมรับทั้งภายในประเทศและนานาชาติ ประเทศเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งและเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะคนถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนทรัพยากรอื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่หลักในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามและเป้าหมายที่วางไว้ (พชรวิทย์ จันทศิริสิริ, 2561) ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของสถานศึกษาถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสูงก็ย่อมจะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืนสามารถบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (จันทนา แสนสุข, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 โดยมีจุดเน้นปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงพอในด้านการบริหารจัดการกระบวนการทำงานและการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดผลเสียต่อระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2563) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุค New Normal ที่มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้เทคโนโลยีทั้งในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาครูสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองภายใต้การใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มที่ทันสมัย ดังนั้นผู้นำของโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาภาวะ

ผู้นำเชิงดิจิทัล เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

3.2 ได้กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลตามบริบทที่เหมาะสม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ขั้นตอนดำเนินการ 1)ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล 2)สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล 3)นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ปรับปรุงแล้วมาสร้างแบบสอบถาม 4)ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 5)วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 6)วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็น ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 163 คน จากสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 118 คน จากสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล 1)ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2)วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3)วิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น

และจัดลำดับความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ดัชนีความต้องการจำเป็น($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ขั้นตอนดำเนินการ 1)ศึกษาจุดแข็ง(Strengths) จุดอ่อน(Weaknesses) โอกาส(Opportunities) และภาวะคุกคาม (Threats) โดยพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น($PNI_{Modified}$) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ(Best Practices) 2)จัดทำกลยุทธ์ทางเลือก(TOWS Matrix) 3)ยกร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบผู้นำเชิงดิจิทัล 4)เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบยืนยันร่างกลยุทธ์และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 5)เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ 6)จัดทำกลยุทธ์การพัฒนาระบบผู้นำเชิงดิจิทัลฉบับสมบูรณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 1)ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน 2)ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินกลยุทธ์ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน การจัดการกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล 1)ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบประเมิน 2)วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความสอดคล้อง(Index of Item Objective Congruence)

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

องค์ประกอบของ ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การเป็นพลเมืองดิจิทัล	2.98	0.32	ปานกลาง	4.70	0.39	มากที่สุด
2. ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล	2.90	0.36	ปานกลาง	4.74	0.36	มากที่สุด
3. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	2.92	0.42	ปานกลาง	4.78	0.34	มากที่สุด
รวม	2.93	0.37	ปานกลาง	4.74	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล ตามลำดับ

5.2 กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมืองดิจิทัล มี 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1)เพิ่มขีดความสามารถในการรู้และใช้ดิจิทัล มี 2 วิธีดำเนินการ 2)พัฒนาทักษะการสื่อสารดิจิทัล มี 2 วิธีดำเนินการ 3)เสริมสร้างจริยธรรมในการใช้ดิจิทัล มี 2 วิธีดำเนินการ กลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล มี 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1)พัฒนาความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มี 2 วิธีดำเนินการ 2)เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล มี 2 วิธีดำเนินการ 3)เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัล มี 2 วิธี ดำเนินการ กลยุทธ์หลักที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มี 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1)พัฒนาการสร้างวิสัยทัศน์ที่มุ่งดิจิทัล มี 2 วิธีดำเนินการ 2)เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติ มี 2 วิธีดำเนินการ 3)เพิ่มขีดความสามารถในการสร้างและพัฒนานวัตกรรม มี 2 วิธีดำเนินการ

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

กลยุทธ์หลัก	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเป็นพลเมืองดิจิทัล	4.71	0.49	มากที่สุด
2. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล	4.71	0.49	มากที่สุด
3. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.57	0.53	มากที่สุด
รวม	4.67	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.67$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ภาพปัจจุบันของของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลเป็นเรื่องใหม่สำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องโดยในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจบริบทขององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายนอกทางเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อและเป็นอุปสรรคในการบริหารงาน ดังที่ พัทธรา วาณิชวสิน (2560) ได้กล่าวถึงการพัฒนาภาวะผู้นำไว้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย ถ้าไม่เข้าใจเรื่องกระแสของการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความซับซ้อนในกระบวนการบริหารและการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปัญหาใหม่ๆ และความท้าทายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวส่งผลทำให้ภาวะผู้นำที่มีอยู่แล้วไม่ค่อยเพียงพอและผู้นำต้องคอยปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำอยู่เรื่อยๆ เพื่อจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ให้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานองค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปอส์ ไกรวิญญู (2560) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจินดารัตน์ แยมวงษ์ (2560) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ พบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับ ปภาวี พิพัฒน์ลักษณ์ (2557) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมตามแนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมตามแนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลและความต้องการอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลมากขึ้นดังที่ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ได้กล่าวว่าการศึกษายุคดิจิทัลจะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้อง

อาศัยความร่วมมือเมื่อมีความรู้ความสามารถประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวเรศ จิตต์ตรง (2556) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ ปภาวี พิพัฒน์ลักษณ์ (2557) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมตามแนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด และยิ่งสอดคล้องกับ จินดารัตน์ แยมวงษ์ (2560) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 กลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง 18 วิธีดำเนินการ ได้แก่ 1) กลยุทธ์หลักที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมืองดิจิทัล มี 3 กลยุทธ์รอง 6 วิธีดำเนินการ 2) กลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล มี 3 กลยุทธ์รอง 6 วิธีดำเนินการ และ 3) กลยุทธ์หลักที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มี 3 กลยุทธ์รอง 6 วิธีดำเนินการ สำหรับผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการพัฒนากภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปอส์ ไกรวิญญู (2560) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ จินดารัตน์ แยมวงษ์ (2560) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยิ่งสอดคล้องกับ ปภาวี พิพัฒน์ลักษณ์ (2557) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมตามแนวคิดภาวะผู้นำ

ที่ยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และมีประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้คือ กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อจัดการบริหารการจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษาและการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

จากภาพที่ 1 กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยการพัฒนาความสามารถในการรู้และใช้ดิจิทัลให้กับบุคลากร สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรเข้าถึงสื่อดิจิทัลในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร พัฒนาการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลภายในองค์กรอย่างเป็นระบบสนับสนุนบุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล และกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยการ

กำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลและสร้างข้อตกลงร่วมกับบุคลากร สร้างโอกาสและศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรที่มุ่งดิจิทัลถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมร่วมกับบุคลากร

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่าจุดแข็ง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปจนถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องนำกลยุทธ์ไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยน่านโยบายของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามาดำเนินการร่วมด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.1.2 ความเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นองค์ประกอบที่มีค่อนข้างสูงในตัวผู้บริหารถือเป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนั้น ในการกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบนี้มาใช้เป็นปัจจัยหลักพร้อมกับใช้องค์ประกอบอื่นๆ ขับเคลื่อนตามไปด้วย ขณะที่การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลและความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ควรให้ความสำคัญและใส่ใจค่อนข้างสูง และส่งเสริมพัฒนาอย่างเข้มเนื่องจากสภาพปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบด้านนี้ค่อนข้างต่ำ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ความเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นจุดแข็งของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กดังนั้นกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมืองดิจิทัล

8.2.2 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลและความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กดังนั้นกลยุทธ์ที่สถานศึกษาจะต้องวางแผนเชิงรุกอย่างเร่งด่วนในการนำไปปฏิบัติ คือ กลยุทธ์หลักที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และกลยุทธ์หลักที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาถึงบริบทความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลโดยนำกลยุทธ์ไปใช้กับสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ หรือขนาดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นมิติของการพัฒนาที่มีความหลากหลายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

8.3.2 ควรมีการนำเอากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กไปใช้พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่สนใจเข้าร่วมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล และศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กลยุทธ์

9. เอกสารอ้างอิง

- จันทนา แสนสุข. (2559). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- จินดารัตน์ แย้มวงษ์. (2560). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปภาวี พิพัฒน์ลักษณ์. (2557). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมตามแนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปอส์ ไกรวิญญู. (2560). *กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ. (2561). *นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่*. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- พัชรา วาณิชชิล. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- เยาวเรศ จิตต์ตรง. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2562). *รายงานการประเมินตนเอง(SAR)*. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2563). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษา (พ.ศ. 2562-2565)*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2563). *นวัตกรรมบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 22(2). 193-213.
- Sheninger, E. C. (2014). *Digital leadership : changing paradigms for changing times*. United States of America : Corwin.